

BESZÁMOLÓ A XXIX. NEMZETKÖZI EXLIBRIS KONGRESSZUSRÓL

2002. augusztus 29 - szeptember 1. között került megrendezésre az ex libris alkotó- és gyűjtő-élet kiemelkedő jeles eseménye, a kétévenként megtartott Nemzetközi Ex libris Kongresszus. Az ex libris gyűjtő egyesületek 1966-tól a FISAE, mint összefogó nemzetközi szervezet (alapítói között a KBK is ott volt) megalakulása óta ezen esemény alkalmával találkoznak egymással a gyűjtők és művészek, és határoznak ezen területet érintő fontosabb tennivalókról, problémákról.

Az idén ismét Dánia volt a házigazda. A dán egyesület vezéralakja, motorja, *Klaus Rödel* lelkes munkája eredményeképpen a Kongresszus Frederikshavn-ben, ebben a hangulatos jütlandi északdán városkában ülésezett. A résztvevők ragyogó napsütésben (bár a nap itt és ilyenkor már nem emelkedik nagyon magasra) és kellemes, langyos időjárásban élvezhették a színes és változatos progra-

mokat. Mintegy 10 kiállítás tette változatossá az eseményeket. Mindegyikről részletes katalógus is készült, ezeket a résztvevők megkapták.

A kiállítások zászlóshajója a malborki Múzeummal közösen szervezett ex libris pályázat anyaga volt. Bár erről művésztageinkat időben külön hírlevélben értesítettük, ezen egyetlen magyar pályázó sem indult, csak Romániából, Temesvárról *Alexandru Jakabházi* vett részt, aki 2 db. C3 technikájú lappal szerepelt. A név magyar származást sejtet. A kiállításról 142 lapos színes katalógus készült. A díjazások: I. díj: *Vladimir Zuev* (orosz), II. díj: *Wojciech Luczak* (lengyel), III. díj: *Oleg Denyisenko* (ukrán) és *Elzbieta Radzikowska* (lengyel), megosztva. További egyéb díjak is kiosztásra kerültek, amelyeket három lengyel és egy bolgár grafikus kapott.

További kiállítások: A svéd királyok és nemesek supralibrisei; A 20. század második felének kiemelkedő lengyel ex librisei; Boros témájú ex librisek; Léda és a hattyú témájú ex librisek; Német szecessziós lapok; Jan Konupek cseh grafikus; Dán ex librisek; Hong Kongi ex librisek; Japán ex librisek; és Hornhaver dán grafikus munkái.

Az itt említett kiállítások némelyikén több esetben magyar művészek alkotásaiból is válogattak a rendezők. (Az egyik helybeli könyvüzlet kirakatában mintegy 6 darab szőlős-boros témájú ex libris is ki volt téve, az egyik Dániel Viktornak Komáromi Imre gyűjtő részére 1970-ben készített rézkarca.)

A jelenlevők megkapták a Kongresszuson résztvevők fényképes, névvel és címmel ellátott listáját, amelyből az is kiderül, ki a gyűjtő és ki grafikus. A Föld minden része képviseltette magát. Ausztráliából ketten, Ausztriából (mindössze) négyen, Belgiumból 9 fő, Bulgáriából 1, de Kínából 11 személy érkezett. Csehország

2, a házigazda Dánia 22 fő, Anglia 4, Finnország 8, Franciaország 1, Németország 35(!), Hollandia 15, Hong Kong 4, Olaszország 3, Japán 7, Litvánia 1, Lengyelország 8, Portugália 1, Oroszország 13, Svájc 2, Szlovákia 1, Spanyolország 7, Svédország 4, Tajvan 3, Ukrajna 3, és végül az USA 8 fővel vett részt a találkozón.

Mint látható, a Távol-kelet erősen előretör. Magyarországról egyedül Palásthy Lajos képviselte a hazai gyűjtőtársadalmat. A nyomda örödge, hogy Anton Vermeylen grafikus is magyarországinak írták, belga címmel. Viszont neje, Horváth Hermina a belgákhoz volt sorolva, magyar címmel. Sajnos azonban, hogy a Vermeylen-Horváth házaspár végül nem tudott részt venni az eseményeken. Szintén nagy kár, hogy külföldön élő hazánkfiak sem voltak ott.

A magyar egyesület 5 lapos fametszetű mappával ajándékozta meg a résztvevőket. Ezt a mappát egyesületünk tagjai is, mint tagi illetményt kapják. Bizonyos, hogy hírünket a világban megerősíti, miszerint létezőnk, gyűjtőink gyűjtene, alkotóink pedig munkálkodnak.

Rajtunk kívül Szlovénia is egy kis kiadvánnyal kedveskedett a megjelenteknek: "*Ex libris Árpád Salamon*." Mint a szövegből kiderül, a művész 1930-ban Szabadkán, magyar családban született. A füzetben línómetszet (X3, X3/2) technikájú ex librisek reprodukciói vannak. A művész címe: Arpad Salamon, Akereva 4, SLO-3210 Slovenske Konjice, Szlovénia. Ezekon kívül a belgák és az amerikaiak folyóiratuk egy-egy számát adták ajándékképpen. A gazdagabb, nagyobb egyesületek nem lepték meg a résztvevőket kiadvánnyal. (A lengyelek a malborki kiállítást katalógusát hozták.)

Az eseményeket két hangverseny, egy kirándulás és egy ünnepi bankett tette színesebbé. A hangversenyekeket Magdeléna Witczak lengyel szopránénekesnő adta, zongorakísérettel. Az egyik a frederikshaveni templomban, a másik a helyi gimnázium dísztermében hangzott el.

A kirándulás során Dánia legészakibb csücskéig mentünk, útközben megtekintettük a környék nevezetességeit. Az ünnepi vacsorára egy elegáns szálloda éttermében került sor, és nagyon jó hangulatban telt el.

A delegációk megbeszélésén augusztus 31-én délután 27 ország számos egyesületének képviselője vett részt. Új tagként egy spanyol, az argentinai és a taivani egyesület került felvételre.

A megbeszélések egyik fő témája volt a technikai jelzetek (Barcelonai szíglák) felfrissítése, korszerűsítése. Hosszabb vita után a jelenlevők egyszerű, de az eddigihez képest bővített listát fogadtak el, és határozatot hoztak, hogy ez lehetőleg 4-6 évig ne változzon. Fontos, hogy a különböző nyelvű fordításokat összhangba kell hozni. Az egyesületek törekedjenek arra, hogy más grafikai társaságok is alkalmazzák e jelöléseket. A FISAE nagy publicitást ad a listának, és ezt kéri a taggyesületektől is.

A következő, XXX. kongresszus rendezésének jogát Ausztria kapta meg, amit 2004. július 14-17. közötti időpontban Wels-ben kívánna megtartani. 2002-2004 között a FISAE elnöke *dr. Ottmar Premstaller* Ausztria;

első helyettese *Klaus Rödel*, Dánia; második helyettese *James Keenan*, Anglia.

A XXXI. kongresszusra pályázott Malbork (Lengyelország), Svájc és Kína. Végül is Malbork visszalépett, de minden köztes évben kiállítást szervez. Kína várni fog 2008-ig (olimpiai év), így Svájc lesz ennek a kongresszusnak a házigazdája. Ha Kína speciális hétvégét kíván rendezni, nemzetközi részvétellel, ezt a FISAE úgy értékeli, mint előkészületet a kongresszusra.

A 4. kiadása jelent meg a *FISAE Directory of Bookplate Collectors and Designers* című kiadványnak, amely a FISAE tagegyesületei tagjainak névsorát tartalmazza. A magyar tagnévsort idejében eljuttattuk a szervezőkhöz, így abban szereplünk. Azonban voltak országok, ahol nem nagyon törődtek azzal, hogy a kiadvány teljes legyen.

A *Bookplate International* folyóiratban *Edith A. Right* a női ex libris művészekről közöl összeállítást. Kéri ehhez a társegyesületek segítségét. Mi már elindítottuk ennek az összeállítását. Még gond az angol fordítások elkészítése. Kérjük, aki ebben segíteni tud, vegye fel titkárunkkal a kapcsolatot.

Ugyancsak a delegátusok határoztak a következőkről: az ex libris pályázatok kiírásához egységes szabály kidolgozása látszik szükségesnek. Luc van den Briele-t kérték fel erre. A számítógépes ex libris tervezést a továbbiakban a FISAE elfogadja és szabályaiba beveszi. FISAE internetes oldalt kell létesíteni, az anyagi lehetőségek függvényében.

Nagy László Lázár, X2

Számítógépeken az ex librisek katalogizálására különböző programok léteznek. Az egyes szoftverek egybevetése, illetve egységesítése kívánatos. Minden érdekelt figyelmébe ajánlva!

Dr. Ivan Panenka (Szlovákia) hosszabb fejtegetést nyújtott be az ex libris gyűjtés helyzetéről, problémáiról, jövőjéről. Erre külön visszatérünk, mivel utólag az egyik finn egyesület is csatlakozott Panenka úr felvetéséhez.

Ugyancsak Panenka úr ajánlotta, hogy az ex libris

élet területén kiemelkedőt nyújtó személyek részére valamiféle elismerést kellene létesíteni. Ennek megfelelően elismerő oklevél, illetve érem alapítása került elfogadásra, az alábbi ötféle ágazatra:

1./ *Udo Ivosk érem* ex libris ösztöndíj létesítésének elismerésére

2./ *A. W. Franks érem* a gyűjtés támogatóinak.

3./ *H. Fogedgaard érem* az ex libris gyűjtemények, múzeumok fejlesztéséért.

4./ *G. Mantero érem* az ex libris népszerűsítéséért, (nevelés, pályázatok, stb.)

5./ *A Brunovsky érem* az ex libris tervezésért.

A részletek kidolgozására a FISAE vezetősége kapott megbízatást. Ezzel a mintegy két óra hosszútartó értekezlet lezárult.

A kongresszus ideje alatt mindvégig igen élénk ex libris csere folyt a résztvevők között. A távolkeletiek nagyon szép anyagokat hoztak, és mindenkivel szívesen cseréltek.

Panenka úr 11 pontból álló vitaindító anyagot tárt a delegátusok elé. Ennek lényege, hogy a kongresszusok költsége egyre magasabb, amit a szegényebb országok gyűjtői már nem tudnak megfizetni. Így ezek egyre kisebb létszámmal bonyolódnak, ami ismét költségnövelő hatású. Nem kellően körvonalazott a FISAE hatásköre, hacsak a következő kongresszus helyszínének kijelölését nem tekintjük annak. Az egyes ex libris pályázatok egymástól eltérő követelményeket támasztanak, amelyek elsősorban az illető rendező ország alkotóinak kedveznek. Két, három, vagy négy technika van preferálva. Néhány művész szabad grafikát készít, melyen az ex libris szót, vagy egyéb rövidítést alkalmaz.

A következő eredmény kézenfekvő: néhány kreatív művész eredményesen készít ex librist, a többség ötletek nélkül, de a kevésbé képzett és fizetőképes gyűjtőkört szolgálja ki.

Problémát jelent az ex libris méretének kérdése. Ezenkívül fel kellene osztani az ex libriseket olyan szempontból is, hogy könyvbe beragasztásra készülnek, vagy csak gyűjtési célra. Nincs kellő véleménycsere a gyűjtők között sem.

Természetes a váltás az idős gyűjtők és alkotók, valamint a csekély számú fiatal között. Ismerünk gyűjtőt, aki mögött fél évszázados gyűjtőtevékenység áll. Példaként említette a holland Johann Souvereint. Felvetette az elismerő oklevél vagy érem alapítását is, amellyel a kongresszus, mint fentebb láttuk, foglalkozott is.

A legtöbb mai egyesület a 19. illetve 20. század fordulóján alakult. Vannak azonban jóval fiatalabb, nem ilyen történelmi múlttal rendelkező egyesületek, amelyek felkarolása a nagy egyesületek kötelessége. Kiemelkedő példaként állította a kongresszus delegátusai elé az 1992. évi bratislavai európai ex libris találkozót.

(Panenka úr felvetései érdekesek, mindenben azonban nem lehet egyetérteni vele, de hát nem is ez egy vitaindító irat célja.) Időközben a finn *Exlibris Aboensis* egyesület is körlevelet küldött, amelyben csatlakozik Panenka úr problémáihoz. Lényege, hogy a szerényebb anyagi körülményekkel rendelkezőknek is legyen lehetősége részesülni az ex libris gyűjtés örömeiben.

Palásthy Lajos